

УДК 81'255+811.112.2'38
DOI 10.32999/ksu2663-3426/2019-1-45

НЕОФІЦІЙНІ ОЙКОНИМИ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Ковбасюк Лариса Анатоліївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри німецької та романської філології
Херсонський державний університет
kovlorik@gmail.com
orcid.org/0000-0002-1441-2458

Метою статті є висвітлення структурно-семантичних ознак неофіційних ойконімів сучасної німецької мови, що використовуються у міжкультурній комунікації, та способів і прийомів їхнього перекладу.

Методами та прийомами аналізу є: метод суцільної вибірки та текстологічний аналіз для відбору одиниць, описовий метод для інвентаризації та систематизації одиниць аналізу, порівняльно-історичний метод для виявлення спільних та відмінних рис ойконімів, прийоми структурного та семантичного аналізу для встановлення структурного типу та семантичного значення одиниць дослідження, а також елементи кількісних підрахунків.

Результати. Неофіційні географічні назви німецьких міст, містечок та селищ є вагомою частиною топоніміки сучасної ФРН. Вони вживаються у повсякденні, на сторінках газет, журналів, у туристичних путівниках, на знаках при в'їзді до міста тощо. Неофіційні ойконіми поділяються на: 1) композити з прямим значенням; 2) композити з метафоричним значенням; 3) перифрази з різною структурою. Особливий інтерес викликають контамінації та ойконіми з кольороназвою. Неофіційні ойконіми є етноспецифічними елементами топоніміки ФРН, використання яких відображає не лише географічну назву, а і її конотації, тобто національне, культурне та історичне забарвлення, що готує труднощі як для утримувача інформації, так і для перекладача. Основними перекладацькими прийомами передачі ойконімів є: 1) калькування (поєднане з транскрипцією / транслітерацією та переставленням компонентів) й 2) дескриптивна перифраза.

Висновки. Проведене дослідження німецьких неофіційних ойконімів показало, що ці одиниці є невіддільною частиною топонімічного простору німецької мови. Вони мають різну структуру, утворюються шляхом словотвору (словоскладання, контамінація), вторинної номінації (перифраз), використовуючись у повсякденному житті, у туристичних путівниках тощо з метою привернення уваги до певної події, краєзнавчої чи історичної пам'ятки тощо. Правильна передача ойконімів сприяє розумінню усієї конотативної інформації, що сприяє успішній міжкультурній комунікації.

Ключові слова: ойконім, композита, перифраз, міжкультурна комунікація, переклад, німецька мова.

UNOFFICIAL OIKONYMS OF MODERN GERMAN IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

Kovbasyuk Larysa Anatoliivna,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of German and Romanian Philology
State University of Kherson
kovlorik@gmail.com
orcid.org/0000-0002-1441-2458

The **aim** of this article is to analyze the structural and semantic features of the unofficial oikonyms of modern German, used in intercultural communication. The methods of their translation are investigated too.

Methods of analysis are: a continuous sampling method and a textual analysis for the selection of units, a descriptive method for inventorying and systematizing units of analysis, comparative-historical methods for identifying common and distinctive features of oikonyms, techniques of structural and semantic analysis for establishing a structural type and semantic meaning of units. The elements of quantitative calculations are used too.

Results. Unofficial names of German cities, towns and villages are a very important part of the toponymy of Germany. They are used in everyday life, on the pages of newspapers, magazines, tourist booklets, guidebooks, signs at the entrance to the city, etc. Unofficial oikonyms are divided into: 1) compounds with direct meaning, 2) compounds with metaphorical meaning; 3) periphrasis with different structures. Blendings and oikonyms with color names are of a particular interest. Unofficial oikonyms are ethnospecific and culture elements of the toponymy. Unofficial oikonyms are characterized by reflection not only of geographical reality, but of its national, cultural and historical connotations, what prepares difficulties both for the holder of information and for the interpreter. The main translation methods of oikonyms are: 1) loan translation (combined with transcription / transliteration and repositioning of components) and 2) descriptive periphrasis.

Conclusions. The study of German unofficial oikonyms has shown that these units are an integral part of the toponymic space of German. They have a different structure, they are formed by word-formation (composition, blending) and secondary nomination (periphrasis). They are used in everyday life, in tourist guides in order to attract attention to a particular event, ethnographic or historical monument, etc. The correct transmission of oikonyms promotes understanding of all connotative information, and it is very important for successful intercultural communication.

Key words: oikonym, composition, periphrasis, intercultural communication, translation, German.

1. Вступ

Друга половина XX століття дала імпульс дослідницькій думці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців у суміжних галузях науки щодо багатоаспектного вивчення проблематики міжкультурної комунікації, яка як оригінальний термін була введена в науковий обіг у 1972 р. у першому виданні підручника Л. Самовара та Р. Портера «Комунікація між культурами» (Hess-Lüttich, 1989: 177). Головною метою міжкультурної комунікації є попередження, перешкодження та усунення міжкультурних непорозумінь під час комунікативної діяльності, завдяки чому спілкування між представниками різних культур стає ефективним, тобто поставлена мета, очікуване взаєморозуміння, налагоджена співпраця є досягнутими. Поєднуючи у собі багато аспектів (Манакін, 2012: 11–17), а саме культурологічний, етнічний, лінгвістичний, психологічний, соціально-комунікативний та професійно-прикладний, міжкультурна комунікація сприяє вирішенню багатьох проблем під час процесу комунікації, міжнародного наукового пошуку та професійної діяльності у різних куточках світу.

У топонімічному просторі сучасної Німеччини існує значна кількість неофіційних ойконімів, описових назв географічних поселень ФРН, що позначаються в германістиці такими термінами, як *Veiname*, *Spitzname*. Зазвичай такі географічні «прізвиська» добре відомі мовцям, мешканцям ФРН, але можуть становити певні лінгвокультурологічні, прагматичні, перекладацькі та інші труднощі під час спілкування між німецькомовним учасником комунікації та представниками інших культур. Отже, неофіційні географічні назви потребують уваги дослідників як у площині ономастичної, лінгвокультурологічної, перекладознавства, так і міжкультурної комунікації.

Топонімічні одиниці сучасної німецької мови ставали об'єктом наукового пошуку деяких мовознавців сучасності. Деякі праці присвячені вивченню топонімів як окремих одиниць лексики (Абросимова, 2014) і як складових компонентів фразеологічних одиниць німецької мови (Фірсова, 2002), інші приділяли увагу топоніміці німецьких колоній на території Бессарабії (Головіна, 2014).

Неофіційні ойконіми німецької мови у міжкультурній комунікації ще не ставали об'єктом ґрунтовного дослідження, що наразі підкреслює актуальність та новизну обраної теми. Наше дослідження присвячено багатоаспектному вивченню вживання та перекладу неофіційних ойконімів сучасної німецької мови у процесі міжкультурного спілкування.

Метою статті є висвітлення структурно-семантичних ознак неофіційних ойконімів сучасної німецької мови та прийомів їхнього перекладу. Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних завдань: 1) скласти список неофіційних ойконімів сучасної німецької мови; 2) проаналізувати структуру та семантику одиниць аналізу; 3) встановити способи та прийоми перекладу досліджуваних одиниць українською мовою.

Підґрунтям лінгвістичного аналізу одиниць дослідження стали наступні *методи та прийоми*: метод суцільної вибірки та текстологічний аналіз для відбору одиниць, описовий метод для інвентаризації та систематизації одиниць аналізу, порівняльно-історичний метод для виявлення спільних та відмінних рис ойконімів, прийоми структурного та семантичного аналізу для встановлення структурного типу та семантичного значення одиниць дослідження, а також елементи кількісних підрахунків.

Матеріалом аналізу слугували 125 неофіційних ойконімів, що були відібрані нами зі списку неофіційних німецьких ойконімів (Ortsnamen, 2019), довідника “Tatsachen über Deutschland” (Tatsachen über Deutschland, 2018), а також із німецької електронної газети Zeit Online (Zeit Online, 2019).

2. Ойконіми як елементи топонімічного простору сучасної Німеччини

Розділ ономастики, лінгвістично-історичної дисципліни, що вивчає власні імена й назви (оніми), їхню історію, семантику, особливості будови та основні закономірності розвитку, який досліджує власні назви географічних об'єктів, називається топонімікою. Топонімічний простір кожної мови є розгалуженою неоднорідною системою, що поєднує у собі значну кількість різноманітних номінативних одиниць. До топонімів, тобто географічних назв місцевості, де мешкає певний етнос, завжди прикуто багато уваги, оскільки топоніми ста-

новлять другу за чисельністю групу онімів та є «історичними, культурними, просторовими та часовими віхами історії етносу і його мови» (Горбаневский, 1989: 9).

У сучасній науці існує значна кількість класифікацій як онімів, так і топонімів зокрема. У роботі ми дотримуємося класифікації, основою якої став принцип співвіднесеності з географічними об'єктами, яким надається назва (Подольская, 1988: 50): 1) оронім (назва елемента рельєфу), 2) хоронім (назва області), 3) урбанонім (назва міського об'єкту), 4) дрімонім (назва лісу чи гаю), 5) ойконім (назва населеного пункту), 6) гідронім (назва водного об'єкту), 7) агронім (назва земельного угіддя або поля) і 8) дромонім (назва шляху сполучення). Зауважимо, що лінгвістичний термін «ойконім» вживається переважно в славистиці для позначення назви населеного пункту. У зарубіжній науці, германистиці зокрема, ойконіми висвітлюються в межах топоніміки і позначаються окремим терміном «Ойконум» доволі нечасто.

Ойконімія є специфічною галуззю топонімічного простору будь-якої мови, оскільки в ній відображені соціальні, історичні та культурні ознаки певного етносу. Ойконіми як соціально-історичне утворення виникають і функціонують у певній мові і за певних обставин, позначаючи конкретне географічне місце проживання людей, як невіддільний складник взаємодії людей із певною територією, державою, етносом та їхньою історією. Головна роль у формуванні ойконімів у німецькій мові належить термінам, що позначають житло, селище, укріплення, споруди, що будувалися німцями.

Сучасні німецькі ойконіми поділяються нами за структурою на такі групи: 1) назви місцевостей, населених пунктів (прості слова), 2) назви місцевостей, населених пунктів (складні слова) та 3) назви місцевостей, населених пунктів (словосполучення).

До першої групи належать географічні назви типу *Aachen*, *Dachau*, *Hamt*, *München*, *Ulm* та інші. Особливими одиницями цієї групи вважаємо ойконіми-омоніми типу *Regen* (місто та «дощ»), *Wetter* (місто та «погода»), *Kiel* (місто та «кіль») та інші. Другу групу досліджуваних одиниць становлять ойконіми-композиції, складовими компонентами яких найчастіше є: 1) власні назви географічних об'єктів, біля яких розташовані населені пункти, чи географічні терміни, наприклад, *der Berg* – «гора», *der Fels* – «скеля», *das Feld* – «поле»; *der See* – «озеро» та інші: *Frankenberg*, *Fürstenwalde*, *Gransee*, *Rosenfeld*; 2) терміни,

які називають різновиди міст, споруд, укріплень, в яких проживали люди, наприклад, *die Stadt* – «місто», *das Heim* – «домівка», *die Burg* – «фортеця», *das Dorf* – «село» тощо: *Augsburg*, *Deggendorf*, *Gernsheim*; 3) ім'я засновника поселення: *Dietmarsfeld*, *Marienstein*; 4) інші ойконіми, тобто йдеться про подвійні географічні назви: *Korntal-Münchingen*, *Lauda-Königshofen*, *Rheda-Wiedenbrück*. Третя група складається із таких географічних назв, в яких звертається увага на їхнє точне місцезнаходження, наприклад, біля певної річки, у певній федеральній землі тощо: *Hohenberg an der Eger*, *Immenstadt in Allgäu*, *Rotenburg an der Fulda*, *Mühlheim an der Ruhr*, *Neuburg vorm Wald*.

Особливу групу серед ойконімів утворюють такі географічні назви на території Німеччини, складовим компонентом яких є: 1) кольороназви, передусім основні кольороназви *blau*, *grün*, *rot*, *schwarz*, *weiß*: *Blaustein*, *Grünberg*, *Schwarzenbach am Wald*, *Weißensee*; 2) прикметник *neu*: *Neukirchen*, *Neustrelitz*, *Neustadt an der Donau*; 3) іменник *das Bad*, завдяки якому позначаються курортні містечка, розташовані на лікувальних водах: *Bad Belzig*, *Bad Sulze*, *Bad Wurzach*.

3. Неофіційні ойконіми та їхні характерні ознаки

Неофіційні географічні назви німецьких міст, містечок та селищ становлять певну частину топоніміки сучасної Німеччини. Зазначені ойконіми вживаються як у повсякденному житті, так і на сторінках газет, журналів, у туристичних буклетах, путівниках, на знаках при в'їзді до міста тощо. Мешканці будь-якого великого міста чи містечка вигадують й розповсюджують яскраве, неповторне і влучне прізвисько, неофіційне географічне ім'я, завдяки чому привертається увага туристів до якоїсь славетної історичної або сучасної події, що відбувається саме у цьому місті, до краєзнавчої пам'ятки чи природної краси тощо. Отже, йдеться про цілеспрямований маркетинг місцевої влади, яка певною мірою вигадує та запроваджує у життя влучний, креативний слоган географічної назви.

Проведений аналіз дозволив нам виокремити наступні групи неофіційних ойконімів, враховуючи їхню структуру та семантику:

1) композиції здебільшого із структурою іменник / складний іменник (власна назва) + іменник (55%) з прямим значенням, в яких актуалізується: а) спеціалізація у галузі економіки: *Autostadt* (Wolfsburg), *Bernsteinstadt* (Ribnitz-Damgarten), *Buchstadt* (Leipzig), *Hafenstadt* (Hamburg), *Mähdrescherstadt* (Harsewinkel);

б) видатна людина, життя якої пов'язане з цим містом: *Beethovenstadt* (Bonn), *Dürerstadt* (Nürnberg), *Kleiststadt* (Frankfurt an der Oder), *Lutherstadt* (Wittenberg), *Philipp-Soldan-Stadt* (Frankenberg), *Schillerstadt* (Marbach), *Till-Eulenspiegel-Stadt* (Möln); в) історія Німеччини: *Kaiserstadt* (Aachen), *Karolingerstadt* (Lorsch), *Nibelungenstadt* (Worms); г) архітектурний вигляд міста: *die Barockstadt* (Würzburg), *die Quadratestadt* (Mannheim), *Inselstadt* (Malchow).

Окрему підгрупу становлять композити, що вживаються як неофіційні назви декількох географічних назв одночасно, оскільки семи, які актуалізуються під час повторної номінації (кількість населення, видатна людина, що народилась у місті тощо), є спільними для декількох ойконімів (10%): *Millionenstadt* (Berlin, Hamburg, München, Köln); *Schusterstadt* (Barmstedt, Kröpelin, Preetz); *Goethestadt* (Bad Lauchstädt, Frankfurt am Main, Ilmenau, Weimar, Wetzlar); *Bachstadt* (Köthen, Eisenach, Arnstadt, Leipzig); *Hansestadt* (Lübeck, Hamburg, Bremen, Wismar, Rostock) та ін.

Особливий інтерес лінгвістів приділяється контамінаціям, «ойконімам-портмоне» (3%), які утворилися шляхом поєднання двох слів, наприклад, лексема *Bankfurt* (Frankfurt + Bank), що буда утворена ще у 70-х роках минулого століття та позначає фінансовий центр Німеччини Франкфурт-на-Майні, де розташований не тільки Європейський банк, а й інші великі фінансові установи ФРН. Крім того, Франкфурт-на-Майні має ще одне прізвисько – *Mainhatten*, що утворилося контамінацією слів *Main* (річка) та *Manhattan* (історичний центр Нью-Йорка);

2) композити з метафоричним значенням, в яких актуалізується насамперед просторове положення та відбувається семантична трансформація за схожістю одного із складових компонентів (7%): *Dreiländereck* (Koblenz), *Elbflorenz* (Dresden), *Spree-Athen* (Berlin), *Isar-Athen*, *Isar Valley* (München);

3) перифрази, які за формою є епітетами зі структурою іменник + іменник у родовому відмінку (31%) або іншими структурами (7%), в яких актуалізується: а) спеціалізація у галузі економіки: *Stadt der Pferde* (Neustadt), *Stadt der Windmühlen* (Woldek), *Stadt der blauen Schwerten* (Meißen); б) архітектурний вигляд: *Stadt der Brunnen* (Külsheim), *Stadt der Vier Tore* (Neubrandenburg); в) культурний компонент *die Stadt der deutschen Klassik* (Weimar); г) просторове положення: *die Perle am Main* (Würzburg), *Fränkische Rom* (Bamberg), *Stern zwischen Seen*

(Neustrelitz); д) історія Німеччини: *die Königin der Hanse* (Lübeck).

Особливу підгрупу становлять перифрази з кольороназвами, здебільшого з *grün*. Курортні містечка у ФРН вербалізуються перифразами *die grüne Stadt am See* (зелене місто Штраусберг біля Берліну), *die grüne Stadt Marlow* (зелене місто Марлов у Тюрингії). Ці перифрази підкреслюють наявність парків, лісів тощо, що сприяє гарному відпочинку, покращенню фізичного та духовного стану.

У цій групі наявні також неофіційні ойконіми-перифрази, що позначають одне й теж саме місто: *Stadt der FernUniversität, Tor zum Sauerland* (Hagen); *Weltstadt mit Herz, bayerisches Silicon Valley* (München); *Stadt der Türme, Bologna des Nordens* (Erfurt).

4. Неофіційні ойконіми у міжкультурній комунікації

Неофіційні ойконіми є важливим джерелом пізнання та розуміння духовної культури, суспільного устрою та норм поведінки у різних ситуаціях німецького народу. Усвідомлення цих одиниць як соціокультурних та етноспецифічних елементів топонімичного простору ФРН створює надійне підґрунтя для успішного міжкультурного спілкування. Неофіційні ойконіми відображають не лише географічну реальність, а й певні конотації, тобто мають національне й історичне забарвлення, що готує певні труднощі як для утримувача інформації, так і для перекладача. Правильна передача ойконімів сприяє розумінню усієї інформації, що містить ця одиниця, а це своєю чергою сприяє успішній міжкультурній комунікації.

Проведений аналіз свідчить про те, що основними перекладацькими прийомами є: 1) калькування (поєднане з транскрипцією / транслітерацією, а також переставленням компонентів) (61%) та 2) дескриптивна перифраза (39%).

Перша група містить неофіційні ойконіми, що калькуються з німецької: *Klein-Paris* (Leipzig) – «маленький Париж (Лейпциг)», *Mozartstadt* (Augsburg) – «місто Моцарта (Аугсбург)», *Blumenstadt Erfurt* – «місто квітів Ерфурт», *die nördlichste Stadt Italiens* (München) – «найпівнічніше місто Італії (Мюнхен)» та ін.

Друга група об'єднує неофіційні ойконіми, що передаються українською за допомогою дескриптивної перифрази, тобто описового звороту, завдяки якому географічна реальність називається не прямо, а описово, через її характерні риси (Зорівчак, 1989: 73). Цей прийом перекладу сприяє досягненню високого ступеню експліцитності: *Graue Stadt am Meer* –

«Гузум, сіре місто біля моря, окутане парою негашеного вапна». Вважаємо за необхідне пояснити, що виник цей ойконім завдяки віршу Т. Шторма *“Doch hängt mein ganzes Herz an dir, Du graue Stadt am Meer”*, що побачив світ у 1852 році. І сірий колір – не є кольором смутку та печалі. Це колір пари, що виділялась під час виробництва негашеного вапна у великих печах Гузума в ті часи, коли там мешкав Т. Шторм; *Bayerisches Silicon Valley* – «Мюнхен, баварська Силіконова Долина, місце інновацій, стартапів тощо в ІТ-технології». З 90-х років ХХ ст. Мюнхен утримує пальму першості у ФРН щодо впровадження останніх досягнень у царині інформаційних технологій, електротехніки у повсякденне життя; *Bologna des Nordens* – «Ерфурт, Болонья Півночі, місто інновацій у навчанні». Місто, де розташований один із найстаріших університетів Німеччини, заснований у 1392 р., отримало цю назву ще у Середньовіччі, а приєднавшись одним із перших у 1999 році до Болонського процесу, що поділяє навчання на бакалаврат та магістратуру, ще раз підкреслило актуальність та влучність цього неофіційного ойконіма.

5. Висновки

Проведене дослідження неофіційних ойконімів сучасної ФРН свідчить про те, що ці одиниці є невіддільною частиною топонімічного простору сучасної німецької мови. Вони мають різну структуру, утворюються шляхом словотвору, вторинної номінації, використовуючись у повсякденному житті, у туристичних путівниках, на знаках при в'їзді до міста з метою привернення уваги до певної події, краєзнавчої чи історичної пам'ятки або краси навколишньої природи тощо. Неофіційні ойконіми несуть у собі інформацію про культуру, суспільний устрій, історію німецького народу. Правильна передача ойконімів сприяє розумінню усієї конотативної інформації, що сприяє успішній міжкультурній комунікації. Перспективу подальших досліджень становить контрастивний аспект вивчення неофіційних географічних назв у німецькій та українській мовах; укладання корпусу неофіційних географічних назв у німецькій та англійських мовах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абросимова О.В. Особливості передачі топонімів в текстах метакультурної комунікації (на матеріалі країнознавчого довідника „Tatsachen über Deutschland“ та його перекладу «Німеччина у фактах»). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов»*. 2014. № 1125. С. 75–80.

2. Головіна Н.Б. Топоніміка німецьких колоній у Південній Бессарабії (1814/1940): лінгвокультурологія ойконімів. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологічні науки (мовознавство)»*. 2014. № 2. С. 29–35.
3. Горбаневский М.В. В мире имен и названий. Москва : Знание, 1989. 208 с.
4. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англійських перекладів української прози). Львів : Видавництво при Львівському університеті, 1989. 216 с.
5. Манакин В.М. Мова і міжкультурна комунікація. Київ : Академія, 2012. 288 с.
6. Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии. 2-е изд. Москва : Наука, 1988. 192 с.
7. Фірсова Ю.А. Фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом у німецькій мові: лінгвокультурологічний аспект : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 ; Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2002. 194 с.
8. Hess-Lüttich E.W.B. Interkulturelle Kommunikation. Aneignung und Austausch kultureller Fremderfahrung. *Wozu Noch Germanistik? / eds. : J. Förster, E. Neuland, G. Rupp. Stuttgart : Metzler, 1989. S. 176–192.*
9. Onomastik. Namen und Namenforschung. URL: <https://www.onomastik.com> (дата звернення: 22.04.2019).
10. Ortsnamen. URL: https://de.wikipedia.org/wiki/Ortsname#Bei-_und_Spitznamen (дата звернення: 23.04.2019).
11. Tatsachen über Deutschland. Frankfurt am Main : Societas-Verlag, 2018. 180 S.
12. Zeit Online. URL: <https://www.zeit.de/index> (дата звернення: 27.04.2019).

REFERENCES:

1. Abrosymova, O.V. (2014). Osoblyvosti peredachi toponimiv v tekstakh metakulturnoi komunikatsii (na materiali krainoznavchoho dovidnyka „Tatsachen über Deutschland“ ta yoho perekladu “Nimechchyna u faktakh”) [Features of the transfer of toponyms in the texts of metaculture communication (on the material of the guidebook „Tatsachen über Deutschland“ and its translation “Facts about Germany”)]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya “Inozemna filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov”*, no. 1125, pp. 75–80 [in Ukrainian].
2. Holovina, N.B. (2014). Toponimika nimetskykh kolonii u Pivdenii Bessarabii (1814/1940): lnhvokulturolohiia oikonimiv [Toponymy of the German colonies in Southern Bessarabia (1814/1940): linguistic culture of okononyms]. *Naukovyi visnyk Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya “Filolohichni nauky (movo znavstvo)”*, no. 2, pp. 29–35 [in Ukrainian].
3. Gorbanevskii, M.V. (1989). V mire imen i nazvanii [In the world of names]. Moscow: Znanie [in Russian].
4. Zorivchak, R.P. (1989). Realiia i pereklad (na materialii anhlovnykh perekladiv ukrainskoi prozy) [Realism and translation (based on the material of English translations of Ukrainian prose)]. Lviv: Vydavnytstvo pry Lvivskomu universyteti [in Ukrainian].
5. Manakin, V.M. (2012). Mova i mizhkulturna komunikatsiia [Language and intercultural communication]. Kyiv: Akademiia [in Ukrainian].

6. Podolskaia, N.V. (1988). Slovar russkoi onomasticheskoi terminologii [Dictionary of Russian onomastic terminology]. 2nd ed. Moscow: Nauka [in Russian].
7. Firsova, Yu.A. (2002). Frazеологічні одынытси z toponimichnym komponentom u nimetskii movi: lnhvokulturolohichnyi aspekt [Phraseological units with a toponymic component in German: linguocultural aspect] (Candidate's thesis). Kyiv: Kyiv National Linguistic University [in Ukrainian].
8. Hess-Lüttich, E.W.B. (1989). Interkulturelle Kommunikation. Aneignung und Austausch kultureller Fremderfahrung [Intercultural communication. Acquisition and exchange of foreign cultural experience]. Förster J., Neuland E., Rupp G. (eds.). *Wozu Noch Germanistik?* Stuttgart: Metzler, pp. 176–192 [in German].
9. Onomastik. Namen und Namenforschung [Onomastics. Name and name research]. Retrieved from: <https://www.onomastik.com> [in German].
10. Ortsnamen [Place names]. Retrieved from: https://de.wikipedia.org/wiki/Ortsname#Bei_und_Spitznamen [in German].
11. (2018). Tatsachen über Deutschland [Facts about Germany]. Frankfurt am Main: Societas-Verlag [in German].
12. Zeit Online [Time online]. Retrieved from: <https://www.zeit.de/index> [in German].

УДК 81.13

DOI 10.32999/ksu2663-3426/2019-1-46

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦЯ В ІНФОРМАЦІЙНУ ЕПОХУ

Лисенко Гелена Людвігівна,
професор, кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
helena_lyssenko@meta.ua
orcid.org/0000-0001-8193-8954

Чепурна Зінаїда Володимирівна,
старший викладач кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
tschepurna@ukr.net
orcid.org/0000-0002-5133-7629

У статті розглядаються перспективи розвитку мовних компетентностей фахівця в сучасну інформаційну епоху. Наш час характеризується значними змінами в багатьох галузях діяльності. Перш за все це пов'язано зі значним зростанням обсягу інформації. Розвиток сучасної техніки та технології значно розширив можливості людини. У зв'язку з цим виникають нові потреби людини. Це відображається у професійній діяльності фахівців та у професійній підготовці фахівців. Зокрема, спостерігаються нові особливості у роботі фахівця з текстами. Великі обсяги інформації викликають необхідність працювати з текстами набагато інтенсивніше, ніж раніше. Виникає потреба у створенні спеціалізованих текстів, доступних великій кількості читачів, зокрема для фахівців інших галузей. Є проблеми, пов'язані зі створенням таких текстів. Тому фахівець має готуватися до створення таких текстів уже на етапі навчання у вищій школі. Для цього потрібно досліджувати особливості таких текстів та розробляти методики підготовки фахівця до створення таких текстів. Набуває значення також удосконалення мовленнєвих умінь. Для цього потрібно формувати спеціальні навички. Поряд з елементарними навичками для виконання конкретних дій потрібно формувати складні навички готовності до змін. Формування складних навичок має свої особливості. У процесі роботи над формуванням навичок результати можуть бути тривалий час непомітними. Тому потрібно розуміння процесу формування навичок та консультації компетентних фахівців. Розвиток міжкультурної комунікативної компетентності є основою вивчення мов, тому набуття стійких навичок, які сприяють вільному володінню мовою, має особливе значення під час підготовки майбутніх фахівців. Про підготовку всебічно розвинутої особистості (зокрема, фахівця) йдеться в оновлених у 2018 році рекомендаціях з питань ключових компетентностей, розроблених Європейським парламентом та Радою Європи. Серед переліку ключових компетентностей зазначені «компетентність з грамотності» та «мовна компетентність», причому мається на увазі мовна компетентність у рідній та іноземній мовах. Серед восьми компетентностей, які у рекомендаціях розглядаються як ключові, є «цифрова компетентність», тобто компетентність у галузі інформаційних технологій. Отже, слід приділяти увагу фор-